

Woord vooraf

Dit boek begon vijf jaar geleden met een terloops idee in kaart te brengen waar ik allemaal heb gehuild, een idee dat ik ter sprake bracht bij vrienden, toen nog zonder enig benul van de hoeveelheid jaren en bladzijden die eromheen zouden groeien, van hoe die groei mijn kijk op tranen zou veranderen.

Dit is een verslag van die tijd, van wat ik heb geleerd. En nog steeds aan het leren ben.

Tussen het schrijven door sprak ik met vrienden over huilen en heb ik mogen genieten van hun intelligentie, medeleven, humor en geduld. Zonder hun gezelschap was het me denk ik niet gelukt dit boek te schrijven. In het boek passeren hun namen informeel de revue, zoals dat ook in mijn hoofd en in onze gesprekken gebeurt.

Van alles in mijn leven waarvoor ik dankbaar ben, vormen vooral die vriendschappen heldere lichtpuntjes. Ze maken dat ik me verheug op de toekomst, dat ik fantaseer over de gesprekken die in het verschiet liggen.

* * *

Er zijn vast mensen die zachtjes kunnen schreien en er mooier op worden, maar na een flinke huilbui zijn de meesten afzichtelijk, alsof er zich achter hun vertrouwde

gelaat een extra, ziekelijk gezicht heeft ontwikkeld met nauwelijks ruimte voor de ogen. Of ze zien eruit alsof ze in elkaar zijn geslagen. We zien eruit. Ik zie eruit. Toen ik een jaar of elf was moest ik op school een keer huilen om een reden die ik me niet meer kan herinneren, en nadien zei een van de populaire jongens – rattenstaartje, skateboard – dat ik eruitzag ‘als een junkie’, en ik was zo blij opgemerkt te worden dat ik hem vroeg het te herhalen.

* * *

Ovidius heeft liever dat wij vrouwen ons beheersen:

De kunst dringt tot in alles door: meisjes leren mooi te huilen,
en hun tranen stromen prachtig, wanneer en hoe ze willen.¹

* * *

De duur van de huilbui doet ertoe. Een uitgebreide sessie stel ik in het bijzonder op prijs, zodat ik genoeg tijd heb nieuwsgierig te worden, in de spiegel te kijken, mijn fysieke verdriet te bestuderen. Een echt hevige huilbui doorstaat zelfs zo'n wetenschappelijke onderwerping. Je strompelt naar de badkamer, het hoofd gebogen, de kin op de borst, waar je de moed verzamelt in de spiegel te kijken, en ziet dat je hortende ademhaling je schouders doet schokken, dat het lijkt alsof je een drankneus hebt. Misschien sta je een poosje geboeid je opgezwollen gezicht te betasten, eerst in het ene bloeddorpen oog te turen en dan weer in het andere, maar de echte schoonheid schuilt in de beweging, in het aanzicht van je mond die

de wanhoop probeert door te slikken. Nadat je eenmaal hebt gekeken is het nog niet eenvoudig de huilbui ervan te overtuigen dat je geen kwaad in de zin hebt, maar als je je stilhoudt en geduld hebt – je waant je Jane Goodall onder de chimpansees – raakt de huilbui op den duur aan je gewend. En dan komt ze terug.

* * *

Huilen of niet huilen is zo nu en dan een keuze, en dan is het onmogelijk te bepalen wat juist is. Nee, toch niet – als je alleen bent, of met maar één iemand anders, huil dan. Huilen in een groter gezelschap dan dat kan volgens de International Study of Adult Crying het humeur verslechteren, al speelt de reactie van anderen daar mogelijk een rol in. Die kan leiden tot schaamte. In de meeste gevallen geeft de huilende aan dat de omgeving medeleven toont, hetgeen in het onderzoek wordt ondergebracht in drie categorieën: ‘troostende woorden, troostende armen, en begrip’.² Ook als je alleen bent, beschik je over troostende armen; dan houd je jezelf bijeen.

* * *

Het is gunstig om een neus te hebben. Tranen vermengen zich met snot, en zie dan je treurnis nog maar eens serieus te nemen. Tetterend snuiten kan niet charmant.

* * *

Ik ben ooit onverwachts in het openbaar gedumpt. ’s Middags op de parkeerplaats van een universiteitscampus. Ik

hoopte al mijn gehuil op in mijn mond, voelde mijn lippen trillen terwijl ik naar mijn auto sjokte en zodra ik zat liet ik het huilen zich omhoog naar mijn ogen en omlaag naar mijn schokkende buik verspreiden. De auto is een plek voor afgezonderd huilen. Als je iemand in de búurt van een auto ziet huilen, moet je misschien je hulp aanbieden. Als je iemand ín een auto ziet huilen, weet je dat diegene al geborgen is.

* * *

Ik heb twee keer hysterisch gehuild terwijl ik autoreed. De eerste keer, op mijn zestiende, had ik noch geld voor de tol noch enig idee hoe de volgende dag eruit zou zien. De tweede keer, op mijn eenentwintigste, zat ik midden in een verhuizing in een bomvolle auto en besepte ik ineens dat ik al een uur de verkeerde kant op reed. Als het regent terwijl je in de auto zit te huilen lijkt het gepast dat de ruitenwissers zich ook even om je gezicht bekommeren. Troostende woorden, troostende armen, troostende zwiep.

* * *

Ik huilde toen ik Alice Oswald *Memorial* hoorde voordragen, haar uitgraving van de *Ilias*, waarin ze stilstaat bij de dood van elke gevelde krijger. Ik huilde toen een vriendin met haar pasgeboren zoontje in de armen vertelde over een gesprek met haar eigen moeder, Sheila. Het was ineens tot mijn vriendin doorgedrongen dat ze de voeten van haar kind op een dag niet meer zou hoeven wassen, en dat vooruitzicht pijnigde haar. ‘Mam, mis jij dat nog wel eens?’

had ze gevraagd. Waarop Sheila had geantwoord: ‘Ik zou er alles voor overhebben om de voeten van mijn zoon te wassen.’ Nu ik het opschrijf, klinkt het ronduit kruiperig. Destijds kon ik mijn tranen niet bedwingen. Het moederschap raakt me. Ik moet steevast huilen wanneer ik een geboorte zie, of die nu fictief is of niet. Ik heb ook eens in de sportschool gehuild, op de crosstrainer, om een trailer van een of andere stomme, hartverscheurende film. Toen mijn zus naar Maine verhuisde, wachtte ik totdat haar auto honderd meter weg was, en toen huilde ik. Ik heb voor een publiek gehuild – om je dood te schamen – toen ik een gedicht voordroeg ter nagedachtenis van mijn dode vriend Bill. Hij zou hebben gelachen. Hij zou het mooi hebben gevonden.

* * *

Weet je nog hoe uitzichtloos het allemaal leek wanneer je een van je ouders zag huilen?

* * *

Toen Bill doodging, ging ik naar een museum en huilde ik.

* * *

Ik laat me niet meer aan het huilen maken door dode dieren langs de kant van de weg.

* * *

Als kind had ik soms zo'n hevige bloedneus dat mijn holtes verstopt raakten als het eindelijk stolde, en dan huilde ik tranen van bloed.

* * *

Scheikundig gezien verschilt een emotionele traan van een traan die is veroorzaakt door irritatie van het oog. Wanneer iemand aan emotionele tranen ruikt, vertoont diegene verminderde seksuele opwindings.³ Ik ben ooit tijdens de seks in huilen uitgebarsten; niet vanwege de seks zelf, maar vanwege het zwijmelzoete liedje van Belle & Sebastian op de achtergrond. Men huilt om kunst, vooral om muziek. Poëzie komt op de tweede plaats.⁴ Het komt zelfs voor dat mensen huilen om architectuur.⁵

* * *

Het allereerste wat je ooit deed, was huilen. In 1708 schreef William Derham in de *Philosophical Transactions* van de Royal Society te Londen dat er ten minste één iemand heeft bestaan die al in de baarmoeder begon met huilen, maar daar werd sceptisch op gereageerd: brieven-schrijvers vermoedden dat het geluid werd voortgebracht door 'het Rommelen van de Ingewanden, of van de Baarmoeder, of het Gevolg [was] van [...] Vrouwelijke Verbeelding'.⁶ 'Zelden verstreek er gedurende die vijf Weken een Dag,' hield Derham vol, 'zonder weinig dan wel veel Huilen', al was de jongen, zo ging hij verder, 'vanaf zijn Geboorte een erg stil Kind'.⁷

* * *

Ik leerde Bill kennen bij een poëzievoordracht toen we allebei nog in New York woonden, en we besloten een keer wat af te spreken, het over gedichten te hebben, ons aan een vriendschap te wagen. Uiteindelijk ontmoetten we elkaar in een aftandse bar in de buurt van Union Square. 'Ik ben zwanger,' zei ik tegen hem en ik bestelde een drankje.

* * *

Na de abortus bleef ik wekenlang bloeden. Op een avond zelfs zo erg dat het me beangstigde. Ik belde de kliniek en kreeg het advies naar de spoedeisende hulp te gaan, maar daar had ik geen geld voor. Ik belde Bill en die zei dat hij eraan kwam. Die nacht sliep hij bij me in bed en bleef ik maar huilen en bloeden en huilen. Dat is de enige keer dat we hebben gezoend.

* * *

Ik spreek Lisa en Lisa spreekt van evenwijdig huilen: het soort huilen dat met kunst gepaard gaat maar er niet per se door wordt veroorzaakt. Het is niet het plot dat de tranen trekt; er is iets anders gaande. Dit spreekt me aan, omdat ik evenwijdige lijnen altijd boven loodlijnen heb verkozen. Loodlijnen zijn tjechoviaans; de eerdergenoemde revolver gaat af. Evenwijdige lijnen zijn hitchcockiaans; de aanwezigheid van de bom volstaat.

* * *

Er wordt vooral 's avonds gehuild. Men huilt van vermoeidheid. Maar wat is het vreselijk om iemand te horen zeggen: 'Ze is gewoon moe!' Moe, ja absoluut, maar gewóón? Er is niets gewoons aan.

* * *

Ik weet nog dat ik mijn moeder op een korte winterdag eens zag huilen, maar ik kan me niet herinneren waarom ze zo verdrietig was. Misschien was er geen aanleiding, alleen een toestand: de afwezigheid van mijn vader, die zeeman was op een koopvaardijship, de eeuwige veeleisende aanwezigheid van mijn zus en mij. Ik weet nog dat de kamer heel helder verlicht was, dat het leek alsof het zonlicht alle oppervlakken bestookte.

* * *

In de directe nasleep van het bloedbad op Kent State University van 1970 zag een getuige de tranen die de studenten plengden om de dood van hun overleden klasgenoten onterecht aan voor tranen veroorzaakt door traangas, de *lachrymator* die de National Guard had ingezet tegen demonstranten. Jaren later vertelde ze een journalist:

Om een of andere bizarre reden was ik er nog steeds van overtuigd dat er alleen traangas was. [...] Ik had geen idee waar de ambulances heen gingen of waarom het er zoveel waren en waarom ze zoveel lawaai maakten en zo hard reden en waarom iedereen zo

hard huilde en elkaar omhelsde en zo hysterisch deed. Daarom liep ik gewoon door. [...] En zij brachten me thuis. Shelly en Mark brachten me thuis. En mijn moeder stond huilend op de oprit te wachten, omdat ze dacht dat ik een van de doden op Kent was. En ze huilde. [...] Ik weet niet eens meer hoe het ging toen ik eenmaal bij mijn ouders binnen was, behalve dat mijn moeder heel wat afhulde. Of ik zelf heb gehuild weet ik niet meer.⁸

* * *

De National Guard gooide traangasgranaten naar de studenten – ze ‘strooiden met wat gas’, in hun woorden – en de studenten gooiden die weer terug, uit zelfbescherming en opstandigheid: *Nee bedankt, hoeven we niet*. De soldaten reageerden, deden het escaleren, door hun M1-geweren aan te leggen.

* * *

Van alles wat je kunt doen tegen traangas – spoelen met koud water, het gezicht in de wind keren – lijkt het gebod ‘kalm te blijven’ me het moeilijkst om toe te passen.

* * *

Op de foto die inmiddels symbool staat voor het bloedbad knielt een veertienjarig meisje bij het lichaam van een gevelde student, haar hele lijf een enkele, gekwelde vraag.

* * *

* * *

Tranen zijn een teken van machteloosheid, een ‘vrouwenwapen’. De oorlog woedt al heel lang.

* * *

Nadat een veeleisende docent haar aan het huilen had gemaakt, verletterlijkte Yi-Fei Chen, student aan een Nederlandse designopleiding, die metafoor. Ze bouwde een koperen geweer waarmee ze tranen kon opvangen, bevriezen en afvuren: piepkleine ijskogeltjes. Chen presenteerde haar werk bij haar diploma-uitreiking, waar ze uitgenodigd werd het op het departementshoofd te richten, en dat ook deed.⁹

* * *